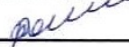

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Гарант освітньої програми
Анастасія Большакова**

_____ 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Проректор з
навчальної роботи
Інна СТАШЕВСЬКА**

_____ 2020 р.

**Силабус
навчальної дисципліни**

«СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Освітня програма:	Психологія
Спеціальність:	053 Психологія
Галузь знань:	05 Соціальні та поведінкові науки
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)

Харків - 2020

Силабус склала

доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та педагогіки
Большакова Анастасія Миколаївна

Силабус затверджено на засіданні кафедри психології та педагогіки,
протокол № 2 від « 21 » серпня 2020 р.

Голова групи забезпечення
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Завідувач кафедри
психології та педагогіки,
д.психол.н., професор

Анастасія БОЛЬШАКОВА

Силабус затверджено на засіданні ради факультету соціальних комунікацій
протокол № 1 від « 25 » серпня 2020 р.

Голова ради факультету

Алла СОЛЯНИК

1. Загальна інформація про дисципліну

1	Назва дисципліни	Соціальна психологія
2	Викладач	Большакова Анастасія Миколаївна
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	anastasiia_bolshakova@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова
5	Рік підготовки	1,2
6	Семестр	2,3
7	Лекції (год.)	56
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	46 (сем.)
9	Самостійна робота (год.)	168
10	Індивідуальна робота (год.)	—
11	Кількість кредитів	8
12	Загальна кількість годин	240
13	Поточний контроль	Індивідуальне та фронтальне усне опитування, відповідь під час семінару; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; участь у діловій (моделюючій / психологічній) грі; виконання вправи; розв'язання проблемної ситуації; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; участь у колективному проекті; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.
14	Підсумковий контроль	1 семестр – залік 2 семестр – екзамен

2. Анотація дисципліни

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

«Соціальна психологія» – навчальна дисципліна, призначена для підготовки психологів з метою засвоєння ними психологічних знань з історії розвитку та становлення теоретичної та прикладної соціальної психології; опанування методиками діагностики особистісних характеристик та міжособистісної компетенції, здатності розв'язувати соціально-психологічні проблеми міжкультурної адаптації та комунікації

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Викладання дисципліни «Соціальна психологія» виклається у тісному зв'язку зі змістом дисциплін «Вступ до спеціальності», «Психологія особистості», «Історія психології», «Загальна психологія», що сприяє створенню цілісного та несуперечливого уявлення про зміст професійної діяльності психолога, предмет психології як науки та її завдання як практичної діяльності.

Своєю чергою, здобутий здобувачами у ході вивчення навчальної дисципліни «Соціальна» досвід у вигляді загальних та професійних компетентностей, системи знань, умінь, норм і цінностей є теоретичним та практичним підґрунтям подальшого оволодіння професією, вивчення усього подальшого циклу обов'язкових та вибіркового освітніх компонентів професійної і практичної підготовки (зокрема дисциплін «Психологія сім'ї», «Техніки психологічного тренінгу», «Основи психологічного консультування», «Організаційна психологія та HR-менеджмент», «Експериментальна психологія», «Основи сімейного психологічного консультування», «Психологічний спецпрактикум») та підготовці освітньо-кваліфікаційних робіт (написання курсових робіт, виконання кваліфікаційної роботи).

2.3. Мета вивчення дисципліни – ознайомлення здобувачів з теоретичними засадами, методологією, технологіями та сучасною проблематикою соціальної психології.

2.4. Завдання вивчення дисципліни.

- Надати відомості щодо предмету, специфіки, методів, основних шкіл та напрямків соціальної психології як базової психологічної дисципліни.
- Розширити уявлення здобувачів про сучасний стан та актуальні проблеми цього напрямку психологічної науки.
- Розглянути еволюцію та сутність основних концепцій психології особистості.
- Засвоїти основні поняття соціальної психології.
- Розглянути сучасні психодіагностичні методики, що застосовуються при дослідженні особистості.
- Сформувати систему знань про закономірності та особливості психічного розвитку, концепції та періодизації вікового розвитку особистості.
- Засвоїти знання про фактори, що сприяють особистісному зростанню та самореалізації людини.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

Загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- Навички міжособистісної взаємодії,
- Здатність працювати в команді.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Професійні компетентності:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій
- Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації
- Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту
- Здатність дотримуватися норм професійної етики
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку
- Здатність аналізувати соціокультурні процеси та явища з точки зору їх впливу на психічне благополуччя людини

2.6. Результати навчання.

Вивчення даної дисципліни забезпечує досягнення таких програмних результатів навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

- Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника
- Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо,.
- Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.
- Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. Політика дисципліни

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених здобувачам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача; пропущені заняття відпрацьовуються; пропуски поточного та тематичного контролю відпрацьовуються. Форму і час відпрацювання здобувач та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

4. Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Соціальна психологія як наука.

1. Предмет соціальної психології.
2. Межі соціальної психології.
3. Методи соціальної психології.

Тема 2. Історія розвитку соціальної психології.

1. Донауковий період розвитку соціальної психології. Витоки соціальної психології.

2. Перші соціально-психологічні теорії.
3. Експериментальний етап розвитку соціальної психології.
4. Соціальна психологія груп.
5. Соціальна психологія у СРСР.
6. Західні соціально-психологічні теорії у ХХ ст.
7. Соціальна психологія в Україні.

Тема 3. Галузі практичного використання соціально-психологічних знань

1. Виробництво.
2. Управління.
3. Організаційний розвиток.
4. Масова комунікація і реклама.
5. Політика.
6. Боротьба з протиправною поведінкою.

Тема 4. Соціалізація та соціально-психологічна адаптація

1. Соціалізація: поняття, функції, фактори.
2. Механізми соціалізації.
3. Стадії соціалізації. Первинна та вторинна соціалізація.
4. Сфери соціалізації.
5. Соціально-психологічна адаптація: значення, зміст.
6. Критерії соціально-психологічної адаптації.
7. Види соціально-психологічної адаптації.

Тема 5. Психологічні межі особистості

1. Загальне уявлення про психологічні межі. Види меж.
2. Психологічне значення меж особистості.
3. Порухення меж особистості.

Тема 6. Поведінка особистості при порушенні особистісних меж

1. Форми порушення меж особистості.
2. Типи поведінки при порушенні меж.

Права особистості.

3. Асертивна поведінка при порушенні меж особистості.

Тема 7. Особистість у малій соціальній групі

1. Статусно-рольові характеристики положення особистості в групі
2. Неформальні групові ролі
3. Групові норми та цінності
4. Групові санкції та їх призначення
5. Поведінка людини в малій групі

Тема 8. Вплив групи на особистість та особистості на групу

1. Позитивний вплив групи на особистість
2. Негативний вплив групи на особистість
3. Опір груповому тиску
4. Вплив особистості на групу

Тема 9. Соціальні установки, забобони, стереотипи і їх вплив на поведінку

1. Соціальна установка: структура та функції.
2. Вплив установок на поведінку.
3. Вплив поведінки на установки.
4. Соціальні забобони та їх наслідки.
5. Соціальні стереотипи як передумови виникнення забобонів.

Тема 10. Соціально-психологічні проблеми гендеру

1. Гендер як соціально-психологічна категорія.
2. Гендерні стереотипи та помилкові уявлення про гендер.
3. Гендерні відмінності.
4. Вплив диференційованої за ознакою статі соціалізації на виникнення гендерних відмінностей.
5. Традиційні гендерні ролі, що детермінують поведінку жінок.
6. Традиційні гендерні ролі, що детермінують поведінку чоловіків

Тема 11. Проблема групи в соціальній психології. Мала соціальна група

1. Ознаки та види соціальних груп.
2. Визначення та межі малої групи.
3. Відмінні ознаки малої групи, та загальні закономірності її життя.
4. Класифікація малих груп.
5. Соціальна та соціально-психологічна структура малої групи

Тема 12. Колектив як мала соціальна група

1. Колектив: Визначення, види і функції.
2. Характеристики формальної та неформальної структури колективу.
3. Показники рівня розвитку колективу.
4. Етапи розвитку колективу.

Тема 13. Лідерство та керівництво у групі

1. Лідерство та керівництво групи: визначення понять.
2. Характеристика якісних відмінностей між лідером і лідером.
3. Керівництво і стилі керівництва.
4. Параметри взаємодії лідера з командою, що дозволяють оцінити стиль лідерства.
5. Теорії походження керівництва.

Тема 14. Психологія прийняття групових рішень

1. Особливості групових рішень.
2. Форми групового обговорення:
 - 2.1. Мозковий штурм;
 - 2.2. метод синектики;
 - 2.3. групове інтерв'ю.
3. Феномени, які виникають під час прийняття групових рішень:
 - 3.1 Феномен «зсуву ризику»;
 - 3.2 Феномен «групування мислення»;
 - 3.3. групова поляризація.

Тема 15. Психологічні особливості великих соціальних груп

1. Велика соціальна група. Психологічні особливості великих соціальних груп.
2. Психологічні особливості соціальних класів.
3. Психологічні особливості етнічних груп.
4. Стихійні соціальні групи.
5. Соціальні рухи як великі соціальні групи. Мотиви приєднання.

Тема 16. Соціально-психологічні проблеми міжкультурної адаптації

1. Соціально-психологічна адаптація. Результати соціально-психологічної адаптації
2. Прояви соціально-психологічної адаптації
3. Міжкультурна адаптація

4. Стратегії міжкультурної адаптації
5. Модель стадій міжкультурної адаптації
6. Фактори успішності міжкультурної адаптації
7. Особистісні ресурси міжкультурної адаптації

Тема 17. Альтруїзм та агресія

1. Альтруїзм у міжособистісній взаємодії.
2. Ситуаційні та особистісні фактори альтруїстичної поведінки.
3. Агресія та агресивність.
4. Форми прояву агресії.
5. Причини агресивної поведінки.

Тема 18. Психологія впливу

1. Поняття психологічного впливу.
- Критерії психологічно конструктивного впливу.
Складові успішного впливу.
2. Види психологічного впливу.
 3. Види протистояння чужому впливу.
 4. Характеристика конструктивності різних видів впливу

Тема 19. Психологія міжособистісних стосунків

1. Класифікація міжособистісних відносин у групі
2. Психологічна характеристика стосунків знайомства
3. Психологічна характеристика дружби, особливості дружби;
4. Психологічна характеристика любовних стосунків;
5. Ворожнеча як особливий вид стосунків

5. Методи навчання:

Лекція з елементами пояснення; проблемна лекція; лекція-бесіда; лекція-дискусія; лекція-демонстрація (майстер-клас); демонстрація наочних матеріалів; дискусія; семінар-опитування; виконання вправ; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; ділові (моделюючі / психологічні ігри); участь у колективному проекті; самостійна робота.

6. Форми та методи контролю:

Поточний, тематичний, підсумковий контроль.

Індивідуальне та фронтальне усне опитування, відповідь під час семінару; виконання практичного завдання; презентація майстер-класу; участь у діловій (моделюючій / психологічній) грі; виконання вправи; розв'язання проблемної ситуації; письмове опитування; есе-рефлексія; виступ з рефератом; виступ з презентацією; участь у колективному проекті; виконання індивідуального проекту; оцінка результатів неформальної освіти.

Підсумковий контроль: залік, екзамен.

Критерії оцінювання для підсумкового контролю

Завдання підсумкового контролю складається з 2 теоретичних питань.

Відповідь на *теоретичне питання* вважається повною, якщо її зміст повністю відповідає програмі та містить всі необхідні факти та висновки.

Грубими помилками є:

- незнання визначень основних понять предметної області й формулювань, передбачених програмою дисципліни;

- 0• незнання сутності основних методів і прийомів отримання необхідних результатів.

Помилками вважаються:

- 1• неточності визначень понять предметної області, формулювань;

- неволодіння одним з умінь і навичок, передбачених програмою, але таких, що не відносяться до грубих помилок.

Недоліками є:

- непослідовний виклад матеріалу.

76 – 100% від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Повністю розкрито зміст теоретичних питань. При відповіді використано термінологію предметної області в необхідній логічній послідовності. Також здобувач демонструє вільне володіння навчальним матеріалом різного ступеня складності, використовуючи при необхідності відомості з інших навчальних дисциплін і курсів. При відповіді на додаткові питання помітне вміння розвивати систему теоретичних знань на основі самостійної роботи.

50 – 75 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При викладі фундаментальних положень основного матеріалу курсу здобувач показує володіння програмним навчальним матеріалом, у тому числі різного ступеня складності, а також вільне оперування ним у знайомій ситуації. При відповіді допускається два-три недоліки або не більше однієї помилки. Здобувач упевнено відповідає на додаткові питання, що стосуються основних положень усього досліджуваного курсу відповідно до екзаменаційної програми.

26 – 50 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

При відповіді на питання теорії виявляється не завжди усвідомлене відтворення програмного навчального матеріалу. Положення, що приводяться у відповіді, даються фрагментарно, схематично, без логічного взаємозв'язку. При відповіді на додаткові питання, що стосуються найважливіших і основних понять і фактів навчальної програми, є утруднення у використанні термінології предметної області. При відповіді здобувач не завжди може підтвердити теоретичні викладення відповідними прикладами.

0 – 25 % від максимальної кількості балів, відведених на підсумковий контроль

Відповідь здобувача демонструє лише деяке уявлення про матеріал навчального курсу. Знання практично відсутні як у теоретичній області навчальної дисципліни, так і в практичному володінні методикою аналізу.

7. Шкала оцінювання:

Для заліку:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Зараховано	A (відмінно)
85–89		B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	Незараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Для екзамену:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Большакова А.М. Соціальна психологія: Конспект лекцій. Харків : ХДАК, 2017. 55 с.
2. Москаленко В. В. Соціальна психологія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
3. Москаленко В. Психологія соціального впливу. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 448 с.
4. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2010. 649 с.
5. Воляннюк Н. Ю., Ложкін Г. В., Винославська О. В. та ін. Соціальна психологія : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.

6. Циба В.Т. Системна соціальна психологія. Навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 328 с.

Додаткова:

7. Большакова А.М. Соціальна психологія для менеджерів: навч. посібник. Харків : ХДАК, 2006. 112 с.
8. Волянська О.В., Ніколаєвська А.М. Соціальна психологія. Навчальний посібник Київ : Знання, 2008. 275 с.
9. Донченко О.А., Хазратова Н.В. Основи соціальної психології: Навчальний посібник. Київ : Міленіум. 2008. 495 с.
10. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія.- Київ : Либідь, 1995. 304 с.
11. Корольчук М., Крайнюк В., Марченко В. Психологія. Схеми, опорні конспекти, методики. Київ: Ніка-Центр, Ельга, 2010. 320 с.
12. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: Підручник. К.: Либідь, 2008. 301 с.

Інтернет-ресурси:

- Законодавство України — <https://rada.gov.ua/news/zak>
- Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
- Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.
- Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nma-referats/fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –.
- БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.
- Мета – українська пошукова система. — <http://www.meta-ukraine.com>.
- Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.
- Психологія UA <http://psychologiya.org.ua/>
- Студентська бібліотека <http://studentbooks.com.ua/>
- Електронна бібліотека КНЕУ
http://lib.kneu.edu.ua/ua/e_resours_bibl/elek_bibl_litr/
- Всеукраїнська електронна бібліотека <http://youalib.com/>